

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan popoldne.
Mesečna naročnina:
V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnimim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Pogum figarije.

Matteotti, neustrašeni borec proti nasilju fašizma, je dejal, ko so pričeli fašisti po vrsti pretepati in nasiljevati vse svoje neoborožene nasprotnike, sledeče znamenite besede: »Imeti moramo pogum za figarijo!«

S tem je hotel Matteotti reči, da sme voditelj zahtevati od svojih pristavev samo potrebnih žrtv, da pa je greh, če mora dati ljudstvo nepotrebne žrtve. In pri zavladanju fašizma so mogle pasti samo nepotrebne žrtve, ljudstvo pa je bilo brez orožja in zato je bilo naprej gotovo, da mora izgubiti vsako bitko.

Kljub temu očitnemu dejstvu pa so radikalni socialistični voditelji klicali delavstvo glasno na odpor in ga pozivali na barikade. Toda čeprav je veljal tedaj med delavskimi krogi kot cel mož samo tisti, ki je propagiral revolucijo, je imel Matteotti vendarle pogum, da je nastopil proti političnim demagogom in naj si je s tem tudi pridobil očiitek figarija. Toda blagor ljudstva je nad vse in zavoljo ljudstva mora dober voditelj prevzeti tudi očiitek figarija. V tem je zmisel Matteottijeve krilatice.

Dočim je Matteotti odločno odklanjal vsako nepotrebno žrtv ljudstva, pa je smatral, da je on kot voditelj ljudstva dolžan prevzeti vsako žrtv. In v tem je ravno veličina Matteottija in zaradi tega bi moral služiti vsem politikom za vzgled. Voditelj je dolžan prevzeti vsako žrtv, narod pa je neobhodno potreben. Zakaj voditelj naroda je dolžan, da v službi naroda pozabi na vse osebne interese, dočim sme narod slediti voditelju samo tedaj, kadar dela voditelj zanj dobro. Z drugimi besedami bi se moglo reči: voditelj mora biti altruističen, narod pa egoističen. Samo tako bodo vladali le dobri voditelji.

V našem političnem življenju žalibože ne vlada maksima Matteottija, zlasti pa ne med voditelji delavcev. Trboveljski dogodki so zato klasičen primer. Brez potrebe se je gnalo delavstvo v nesrečo. Voditelji pa, ki bi morali biti primer žrtvovanja, so ostali doma in se po dogodkih poskrili. Pa v tem še ni največja tragika. Temveč višek tragike je v tem, da je bilo delavstvo že opetovano puščeno od svojih voditeljev na cedilu in da se kljub temu še vedno ni izpametovalo. Še vedno posluša samo hufskajoča gesla, mesto da bi sledilo le treznim besed.

In poguma figariji, da se poslužimo klasičnega Matteottijevega izraza, nima pri nas niti stranka, ki razpolaga s tako dobro organizacijo, da bi mogla prenesti vsak vihar. Kljub temu pa vidimo, da plava najmočnejša slovenska stranka SLS v tokih demagogijah. Stalno posluša SLS samo, kaj žele instinkti naroda in niti enkrat se ni povzpela do te višine, da bi povedala narodu resnico, pa čeprav bi izgubila vsled tega na popularnosti. Ko je šlo za Wilsonovo črto, je bila dolžnost vodilne slovenske stranke, da odkrito narodu reče, da je treba črto sprejeti za vsako ceno. Toda SLS te dolžnosti ni razumela.

In pozneje, ko se je prišla našega naroda bolezen, da je pričel klicati proč od Srbov, je bila zopet dolžnost SLS, da zakliče narodu z vsem povdankom, da je v zmoti, da je pogubljen, če se loči od Srbov. Ker kam naj gremo, če ne k najbližjim bratom in kaj nas čaka, če se ločimo od življenja dajoče Jugoslavije. Čaka nas neizogibna nacionalna smrt, ker tisti časi, ko se je mogel majhen narod sam ubraniti so minili. Moderno življenje je ustvarilo čisto drugačen boj in tudi največji narodi si ne morejo dovoliti več luksuza izolacije.

Razumemo, da je bilo komodno in strankarsko oportuno plavati s tokom ljudskega mišljenja, toda nobena stranka ni na svetu za to tu, da samo pridobiva mandate in dolžnost vsake stranke je, da narodu resnično pomaga. In če je narod bolan, če ga obvlada trenutna zmot, potem mora stranka nastopiti kot zdravnik in izvesti, če treba tudi operacijo, samo da se zmoti odstrani.

Pašić je odpotoval na Bled.

Nenaden preokret v politični situaciji.

Beograd, 30. junija. Situacija v Beogradu se je naglo izpremenila s Pašićevim odhodom na Bled, dasiravno so vsi listi pisali in dasiravno je izjavilo tudi predsedništvo vlade, da je Pašić v Beogradu. Vaš dopisnik pa doznava, da je odpotoval ministrski predsednik Pašić sinoči ob osmi uri inognito na Bled. Pašić bo zahteval od kralja mandat za volilno vladno. Danes je v Beogradu radi tega situacija zelo živa. Ministri konfirajo v predsedništvu vlade. Pašić bo šel zvečer v avdijenco h kralju. Skozi Ljubljano se pelje ministrski predsednik popoldne. Opozicija je radi tega vznemirjena. Davidović je sklical nujno konferenco opozicijskih strank, na kateri razpravljajo o nadaljnjih korakih. Radikali smatrajo, da jim je končni uspeh zagotovljen.

Beograd, 30. junija. Z ozirom na uradno poročilo z Bleda, da bo kralj odpotoval z Bleda v Beograd, je opozicija takoj napravila razne kombinacije, da je prihod kraljev zanj ugoden. Toda kralj potuje v Topolo, da obišče grob svojega očeta. V Beogradu bo ostal le malo časa. Pašićev odhod iz Beograda demantira možnost kakršnekoli druge kombinacije.

Beograd, 30. junija. (B) Včeraj se je vršilo v celi državi mnogo zborovanj. Komunikacije notranjega ministrstva objavljajo, da ni prišlo nikjer do kakšnega incidenta. Uspela so zborovanja vlade, kakor tudi opozicije. Zelo interesantno

je bilo zborovanje zemljoradnikov v Rakovici, ki je uspelo. Na vseh zborovanjih opozicije so bile sprejete resolucije, ki odobravajo Davidovićevo politiko in politiko opozicijskega bloka. Na zborovanjih vlade pa so zahtevali politiko čvrste roke in pa volitve.

Beograd, 30. junija. (B) Pašić je odpotoval na Bled brez svoje žene, kakor se je prvotno mislilo, radi česar pričakujejo tukaj Pašićevega povratka v nekoliko dneh. V času bivanja Pašića na Bledu ga bo zastopal Marko Trifković. Vlada ne bo imela v tem času nobenih sej, temveč se bodo vršile samo konference. V tem času bo politična situacija koncentrirana na rezultat Pašićeve avdijence na Bledu.

Beograd, 30. junija. (B) Predmet konference političnih krogov je bil opoldne Pašićev odhod na Bled. Opozicija trdi, da bo Pašić o priliki svoje prve avdijence predložil ostavko vlade, če njegov predlog za volilni mandat ne uspe. Radikali pa konstatirajo, da je Pašić odšel na Bled, da predloži kroni obširen referat o situaciji in da bo v resnici le predlagal kroni, da je edini izhod iz današnje situacije volilni mandat. Če pa krona ne bo smatrala, da je že čas za volitve, je mogoče, da Pašić demisionira ali sedaj ali po nekaj mesecih, da bo na ta način otvoril krizo in dal kroni možnost, da preizkusi, če je mogoča ostvaritev kombinacije s koncentracijsko vladno.

Vidovdanske proslave.

Incident v Beogradu.

Beograd, 30. junija. (B) Na Vidovdan so bile v celi državi velike proslave. Najveličastnejše so bile proslave v Beogradu, Sarajevu in na Kosovu. V Sarajevu se je vršil tudi vsesokolski zlet, ki se ga je udeležilo okrog 30.000 udeležencev in ki je kar najsilnejše uspel. Najveličastnejše so bile manifestacije vidovdanskim herojem, Principu in tovarišem. V Beogradu so potekle svečanosti mirno po določenem programu. Pripetil se je le en sam nemil incident pri Kneževem spomeniku, kjer so se spopadli Orjunaši in Srnaoci. Srnaoci so skušali onemogočiti zboro-

vanje Orjune, ki je razpeložena Davidovićevo. Predno pa je prišlo do dejanskega spopada, je intervenirala policija, ki je potem ostala ves čas na zborovanju. Tisk piše radi tega dogodka o pričakovanju zabrane Orjune, če ne že cele organizacije, pa vsaj poedinah podborov, n. pr. beograjskega. Radikalni politiki so za prepoved Orjune. Svečanosti na Kosovu so bile srbsko-pravoslavne značaja. Na Gazdi-mestani, kjer je padlo 9 Jugovlčev, so se vršile posebne svečanosti, isto tudi pri Muratovem grobu. Proslave se je udeležila tudi vojska.

Davidović na agitaciji.

Beograd, 30. junija. (B) G. Davidović je prišel v petek zvečer v Beograd in dal novinarjem sledečo izjavo: Narod v Dalmaciji in v Primorju je nezadovoljen s sedanjo vladno, kar je manifestiral na mojih zborovanjih. ki so uspela povsod zelo dobro. Tamkajšni radikali so vsi na strani Pašića. Približevič nima za seboj nikogar. Policija je nastopala povsod korektno izvzemši v Splitu, kjer je hotel komisar posegati v besedo Voji Velikoviću. Skozi Bosno in Hercegovino sem samo potoval. V Mostaru se je udeležilo mojega sprejema nad 2000 oseb. Čim dokončam delo tukaj, odidem v Bosno, Hercegovino in Črno goro, potem pa bom prepotoval Srbijo. Obveščen sem, da se Predavec ni izrazil na svojem zborovanju v Dubrovniku proti meni in nimam nobene razloga, da bi bil z njim nezadovoljen.

Beograd, 30. junija. (B) Davidović je odpotoval v petek zvečer s svojim spremstvom, ki ga je spremljalo

skozi Dalmacijo v Šabac, kjer se je vršilo veliko, dobro uspelo zborovanje demokratov. Na tem zborovanju je bila sprejeta resolucija, ki odobrava Davidovićevo delovanje. Po zborovanju se je posvetoval Davidović s svojimi pristaši o strankarski agitaciji. Danes popoldne je prišel Davidović iz Šabca v Beograd, kjer ostane nekaj časa, potem pa se poda zopet na agitacijo. V sredo bo širši glavni odbor demokratiške stranke sklepal o nadaljnjem delovanju. Davidović pripravlja sedaj teren za sejo opozicijskega bloka in pa za akcijo proti Pašiću pri kroni.

RADIČ IN OPOZICIJA.

Beograd, 30. junija. Sporočajo, da se vrne Stjepan Radič iz Moskve na Dunaj, kjer bo nadaljeval svoje akcije. Opozicija pere roke radi Radičeve akcije in pravi, da je Radičovo potovanje v Moskvo samo demonstracija radi izključitve opozicije iz parlamenta, sicer pa je njegovo potovanje popolnoma privatna stvar, ki nima nobene zveze s politiko HRSS-a.

RAZMEJITEV Z MADŽARSKO PERFEKTA.

Beograd, 30. junija. (B) Danes dopoldne je posetila ministra za zunanje zadeve dr. Ninčiča komisija za razmejitve med našo državo in Madžarsko, ki jo predstavlja po en predstavnik Anglije, Francije, Italije, Madžarske in naše kraljevine. O priliki tega poseta pri Ninčiču je bil definitivno izvršen podpis razmejitve med našo državo in Madžarsko. Komisija je s tem končala svoje delo. Delegati odpotujejo zvečer iz Beograda.

Pred rekonstrukcijo Italijanske vlade.

Gentile, krvnik naših šol, pade.

Rim, 30. junija. (T) Vse kaže, da se političen položaj nekoliko boljša. K raziznitvi položaja bo gotovo veliko pripomogel današnji kraljev govor. V kvirinalu se zberejo danes zastopniki obeh zbornic, t. i. obo predsednika on. Rocco in senator Tittoni, podpredsedniki in tajniki in več poslancev in senatorjev ter Mussolini z vsemi člani vlade. Predsednika bosta izročila kralju odgovor zbornic na kronski govor. Kralj se tedaj ne bo samo zahvalil, kakor je bilo že dolgo let v navadi, ampak bo imel tudi važen političen govor, v katerem bo skušal predložiti strankam potrebo, da pričnejo takoj delovati za pomirjenje duhov, kar je v interesu domovine. Takoj po tem govoru, še danes popoldne se začne Mussolini posvetovati za rekonstrukcijo vlade. Posvetovanja bodo kratka, ker se Mussolini neuradno posvetuje s parlamentarci že delj časa. Tako je že govoril s predsednikom senata Tittonijem ter s poslancom Sarocchijem in Casreaso. Ministri in državni podtajniki so stali že v so-

boto zvečer Mussoliniju svoje portfelje na razpolago. Gotovo je, da bodo izmenjani minister državnega gospodarstva Corbino, minister javnih del Carnazza ter po svojih drznih šolskih reformah dobro znani prosvetni minister Gentile. Kdo pride na njihovo mesto še ni znano. Gotovo pa je, da ne bo noben minister fašist. Eden bo liberalac (Sarocchi ali Pisanelli), drugi katoliški nacionalac (Cavaroni ali Gentili) ter eden demokrat (Paratore ali Cavertano). Imena novih ministrov bodo objavljena jutri.

Milan, 30. junija. (T) Danes se je vršil pogreb ubitega tramvajskega uslužbenca socialista Oldanija. Pogreba se je udeležilo mnogo socialističnih poslancev, med njimi tudi Turati in Treves. Po pogrebu so vprizorili socialisti demonstracijo proti fašistom, prepevali joč mednarodne himne. Nekaj socialističnih poslancev je hotelo govoriti množici, toda konjenica je množico razgnala. Bilo je aretiranih 42 oseb.

Zahteve opozicije.

Rim, 30. junija. (T) Kakor znano je opozicija na sestanku, na katerem je proslavila spomin Matteottija sprejela predlog, da se ne povrne v parlament, dokler vlada ne izpolni danih obljub glede vzpostavitve zakonitosti v javnem življenju. Opozicija je tudi zahtevala, da se narodna milica razpusti. Fašistovski in filofašistovski časopisje poziva opozicijo, naj gre zopet v zbor-

nico, češ da se ustavnost že povrača v deželo. Na drugi strani pa prihaja iz Barrija poročilo o velikanskem defiliranju fašistov in fašistovske milice, ki se ga je baje udeležilo okrog 50 tisoč fašistov. Dalje so v Milanu do smrti pobili nekega tramvajskega uslužbenca socialist, ker se je vzdržal dela v znak žalovanja za Matteottijem.

Velika zmaga Herriota.

Nacionalni blok celotno za vlado.

Pariz, 28. junija. Zbornica je danes nadaljevala razpravo o dovolitvi provizornih proračunskih dvajajstov za specialni proračun izdatkov, ki se imajo izterjati od Nemčije za dobo petih mesecev od julija do novembra.

Poslanec Philippoteaux (neodvisni socialist) je vehementno napadel ponikrsko politiko. Nastopil je proti temu, ker veljajo lovske zabave oficirjev velikanske svote, kar gre vse na račun reparacij.

Njemu je odgovarjal vojni minister Nollet in branil okupacijsko armado. Oficirji in moštvo store v polni meri svojo dolžnost in so se izkazali vrednih svojega poklica.

Socialist Chasteney je nato zahteval vpostavitve komisije, ki naj vse to dokaže.

Minister za osvobodene pokrajine je izjavil, da se pred govornikovim predlogom celotno strinja.

Posl. Philippoteaux je nato ponovil svoje očitke in razvnela se je med vlado in komunisti ostra debata glede 3. točke dovolitve kreditov za Poruhrje.

Med splošno pozornostjo stopi na govorniški oder socialist Leon Blum in izjavlja, da se bo njegova stranka vzdr-

žala glasovanja, ker pomeni tratja točka za njo načelno vprašanje. V slučaju pa, da bi hotela manjšina izrabiti to v svojo korist, bo njegova skupina glasovala za vlado.

Ministrski predsednik Herriot je nato izjavil, da gre za kredit v znesku 205 milijonov za vojaške izdatke. Herriot razumeva popolnoma stališče Bluma, toda nek komunističen poslanec je dejal, da je treba Poruhrje takoj izprazniti, to se pravi opustiti pravično stvar Francije. (Živahno odobravanje v vsej zbornici.) Glasovanje za točko 3. nikakor ne pomeni odobravanje dosedanje politike, temveč samo neobhodno nujnost.

Posl. nacionalnega bloka Bohanovsky je pri tem zaklical: Vlada bo imela nadomestno večino.

Herriot: Po tej opazki se smatra vlada primorano, da stavi vprašanje zaupanja.

Maginot: Mi bomo vseeno glasovali za kredite.

Herriot: Ker nam je pač blagor Francije več ko strankarski interes.

Nato je bila vladl Herriota izrečena zaupnica s 456 proti 26 glasov. 109 poslancev (socialističnih) se je glasovanje vzdržalo.

Finančni minister o dinarju.

Beograd, 30. junija. Finančni minister je dal izjavo preko »Politike«, v kateri objašnjuje položaj dinarja. Pravi, da je vzrok padca dinarja gospodarska kriza. Dinar je padel le začasno. Dinar bo skakal morda še mesec dni, kadar pa prične izvoz in kadar nabavimo potrebne kredite, se bo dinar rapidno dvignil.

Borzna poročila.

Curih: Pariz 2980, Milan 2435, New York 563, Bruselj 26, London 2430, Berlin 134, Amsterdam 212, Dunaj 0.07935, Sofija 407.5, Budimpešta 70, Beograd 640, Solun 9.75, Bukarešta 42.

Beograd: Pariz 460, London 375, New York 8650, Ženeva 1540, Solun 4150, Praga 256.5, Dunaj 1220, Bukarešta 3725, Bruselj 395. Tendence slaba.

Naročajte
„Narodni Dnevnik“!

Kdo je povzročil sarajevski atentat.

Bajka, da je sarajevski atentat naročila beogradska vlada, je končno veljavno ovrnil Hermann Wendel v svoji knjigi »Die Habsburgerfrage und die Südslavenfrage«. V tej knjigi je celo dokazal, da je bila beogradska vlada odločno proti atentatu in da je Dunaj pravočasno opozorila, da se atentat pripravlja.

V zadnjem času se je splošno smatralo, da je bil podpolkovnik Dragotin Dimitrijevič inspirator atentata. V tem oziru daje dragocen material izjava upokojenega polkovnika Čedomira Popovića, ki jo objavljajo »Novosti«.

Tekom vojne l. 1915 se je sestel Popović z Dimitrijevičem, imenovanim Apisom. V razgovoru je vprašal Apisa, če je točno to, da je bil soudeležnik pri sarajevskem atentatu.

Dimitrijevič mu je nato odgovoril: Ko je bil še v službi pri generalnem štabu, je došlo od prijateljske države, poročilo, da je bilo na sestanku med Ferdinandom in Vilhelmom v Konopištu sklenjeno, da pomaga Nemčija Avstriji v slučaju vojne s Srbijo najprej diplomatsko, če treba pa tudi vojaško.

Vsa prejeta poročila so dalje govorila, da Avstrija v resnici pripravlja udar na Srbijo. Jaz sem se tega bal. Znal sem, da mi nisimo vojaško pripravljene in da je možnost našega odpora dvomljiva. Vsa poročila so se končno ujela v tem, da je duša napada na Srbijo — Ferdinand d'Este.

V tem so dospela poročila o namestanih manevrih v Bosni, ki jih bo osebno vodil Ferdinand. Nobene sumnje ni bilo, da bi se mogli ti manevri pretvoriti v oborožen pohod na Srbijo. Istovremno je avstrijska vlada iskala povod za spopad v zunanji politiki. Odkup orientalske železnice je spadal v to poglavje.

Bil sem uverjen, da nas hoče Avstrija v letu 1914 napasti. Tega sem se silno bal. Skoraj vsa naša vojska je bila nameščena v Južni Srbiji. V pred-

vojni Srbiji je bilo samo pet polkov novincev, ki so se šele pričeli vežbati.

V takšnem razpoloženju sem bil, ko je vstopil nekakega dne v mojo pisarno »Šilja« (pok. vojvoda Boja Tankosić). Dejal mi je:

»Dragotino; tu je nekaj Bosancev, ki mi ne dajo miru. Deca hoče, da za vsako ceno store neko »veliko dejanje«. Šilja mi je dejal, da pride Ferdinand v Bosno na manevre in sedaj me nadlegujejo, da jih pustim v Bosno. Kaj praviš? Ali jih naj pustim? Dobri so in sigurni. Prepričeval sem jih, da ne gredo, pa ne dajo mi miru.«

Kolebal sem nekaj trenutkov in premišljeval: — Ne bodo uspeli! Pa, če jim slučajno le uspe, bo sicer nekaj sitnosti — ali mi se bomo rešili.

In rečem: »Dobro, Šiljo! Pusti jih! Šilja je odšel — in vse je bilo izvršeno. — Pa si misli na to, da bi mogla iz tega nastati vojna z Avstrijo?«

»Ne,« je odgovoril Dimitrijevič. »Toda je bil obvladani strah, kaj bo, če nas Avstrija napade.«

Po kratkem molku reče nato Apis z odločno gestjo:

»Vojna je težja in strašnejša, kakor sem si kdajkoli mislil. Palo je ogromno žrtev. Vseeno, verjamem, sem popolnoma prepričan, da se bo vojna za nas ugodno končala in da bomo, kdor preživi vojno, doživeli ujednjenje. Težko je! Toda treba je trpeti in vsi mi oficirji moramo se z vsemi silami potruditi, da ostane vojska i dalje v tako sijajnem borbenem razpoloženju, v kakršnem je sedaj.«

Razstala sva se in nikdar več nisva o tej stvari govorila.

Dimitrijevič toraj ni bil organizator atentata, temveč inicijator za atentat je izšla iz bosenskih atentatorjev samih. Ko je bil junaki Dimitrijevič kot vodja črne roke obojen v solunskem procesu na smrt, tedaj je bila njegova pomilostitev odbita z motivacijo, ker je organiziral sarajevski atentat.

Filippo Filippelli.

Eden glavnih krivcev Matteottijevega umora je bil tudi glavni urednik fašistovskega glasila »Corriere Italiano«, Filippelli. Njegova zgodovina je za fašizem naravnost značilna in zato jo v kratkem navajamo.

Filippelli izhaja iz priproste gornjotalijske meščanske rodbine. Ko je izbruhnila svetovna vojna, se je spomnil Filippelli, da ima nogo bolno in tako je bil vojne službe oprosten. Po vojni je našel prijatelje, ki so ga priporočili odboru za pobijanje boljševizma, ki je bil ustanovljen l. 1919. Rabil so trgovskega potnika za to patriotično tvrdko. Filippelli se je ponudil. Bil je dobro vzgojen in dobro obvečen človek s prijetnimi manirami, skrajna tip simpatičnega Italijana.

Vsled njegove zgovornosti se mu je posrečilo nabrati velike svote. Ko pa bi moral obračunati, je prišla katastrofa. Manjkalo je 180.000 lir. Zadeva je prišla pred odbor. Filippelli je krivdo priznal, se bridko kesal in rotil svoje sodnike, da mu oprostijo zavoljo neopornosti njegove družine. Vse, kar ima, da bo dal nazaj. In s teatralno gesto je položil na mizo zlato uro z verižico, zlato dozo in svojo listino, ki pa je žal popolnoma prazna. — In bilo mu je spregledano.

Pozneje, ko se je pripravil fašistovski pohod na Rim in po izvedbi fašistovske resolucije, je bil od Mussolinijevega bojnega organa »Popolo d'Italia« najet kot inšerativni aktivizator. Kot tak se je Filippelli izkazal, saj je že od svoje prejšnje službe poznal najboljšie naslove. Postal je nenadomestljiv in njegova zgodovina je bila pozabljena.

V tem je bil ustanovljen z glavnico 2 milijonov lir »Corriere Italiano«. Denar so morali dati milanski veletrgovci in genueski ladjedelci. To so se sicer dolgo branili, dokler ni dejal Mussolini, da postanejo s tem zaslužni za Italijo. In ko je bil denar tu, je postal Filippelli ravnatelj lista in sicer na priporočilo Cesare Rossija. In zopet so molčali tisti, ki so poznali Filippellijevo predzgodovino.

Filippelli je bil čisto otrodje v rokah Rossija, ki je pripadal onim fašistom, kateri na noben način niso hoteli, da bi fašizem prišel iz revolucionarnega gibanja ustavno. Tako je imel skoraj številno pristašev, ki so hoteli ribariti v kašnem.

»Corriere Italiano« je izhajal v razkošni obliki. Velik format, številne ilustracije, sijajna zunanja poročila in najboljše informacije iz prvega vira. O prvodnikih se je govorilo, da niso, če ne pisani, pa vsaj inspirirani od Mussolinija. Vse fašistovske krajevne organizacije so bile pozvane, da agitirajo za »Corriere Italiano«. Stvar je šla.

Za par stotisoč lir je pridobil slovitega Guido da Verona, pisatelja mas, da je napisal za »Corriere Italiano« podlistek, doživljaje vsled špijonaže usmrčene plesalke Mata Hari. Resnično,

bralec je prišel na svoj račun, ker bolj pornografično se ni dalo pisati.

Filippelli je postal veličina. Štiri avtomobile je imel, pa to mu ni zadostovalo. Tudi avtomobili notranjega ministra so mu morali biti na razpolago. Sedel si je vilo v Rimu, kupil svoj rodni hišo v Milanu in kdor je bil od Filippellija povabljen, ta je mogel reči, da je Rim spoznal.

Kaj zato, če je »Corriere Italiano« v dveh mesecih požrl ustanovni kapital, kaj zato, če je šlo v naslednjih dveh mesecih še poldrugi milijon lir v izgubo, Filippelliju je bilo treba v svojem listu samo malo zagroziti in denar je bil tu.

Zaverovan v se ni spoznal Filippelli, da je postal Rossijeva marioneta. Samo migljaj Rossija in Filippelli je ubogal. Po vrsti je moral nastavit najbolj zloglasne brave (najete morilce fašizma) kot urednike. Resni ljudje so prenehali čitati list, toda Mata Hari je vlekla.

In Filippelli se je dalje razveseljeval, nosil napačne rede, dokler se ni zgodil mafer z Matteottijem. Sitemu parlamentarcu, ki je preveč vedel, dati pošteno lekcijsko, to je bilo po Filippellijevem okusu. Moral je dati za »kazenski pohod« avtomobil na razpolago. Rossi je zapovedal. Ko je izvedel Filippelli za tragičen izhod, je omedlel. Sedaj ni mogel več nazaj, kakor ni mogel nazaj morilec Dumini. Trupcu so bili na sledu. Treba je bilo truplo skriti. Filippelli je moral voditi tragično ekspedicijo. Ko se je vrnil je napisal Filippelli izjavo, da ni v nobenem oziru na Matteottijevem umoru sokriv in da se stavi kot gentleman sodišču na razpolago. Tu se je izkazal še enkrat kot trgovec. Izjavo je dal namreč natisniti v posebni izdaji, ki je bila bliskovito razprodana. Se sedaj, ko so bile njegove roke okrvavljene, je bil pod vplivom Rossija. Filippelli je moral zginiti. Policija, ki se je bala zamere od zgoraj, ga je pustila ubežati. Bežec od kraja v kraj je izgubil Filippelli kontakt z Rimom. V provinci se je pustil še častiti od prefekta, medtem pa je javno mnenje že izsililo njegovo aretacijo. Pa policija se je še vedno bala. Toda končno je bilo vse zmanj in šele, ko je začutil Filippelli železje na svojih rokah, je spoznal resnico in vzkliznil: Izgubljen sem!

In sličnih Filippellijev je bilo v fašizmu mnogo in zato je Matteottijev umor pretresel fašizem do temelja.

Malo odgovora „Jutru“.

Gospodje od »Jutra« so čutili potrebo, da vnovič dokažejo svoje nesvobodoljublje. Nikakor jim ne gre v glavo, da more obstajati v sedanjih od strankarstva čisto obvladanih razmerah neodvisen list. Pa gospodje se bodo sčasoma morali že navaditi, da pelje več poti v Rim in da je silno veliko ljudi, ki nikakor nečejo iti po »Jutrovski« poti, ker ta vodi v propast in ima hoja po njej vedno to posledico, da se peč podere, kakor pravi naš narod.

Mi smatramo, da je napredek našega naroda mogoč le potem njegovega obrazbe. Prava naobrazba pa je zopet samo tista, ki je neodvisna od vseh drugih vplivov, ki pozna samo interes desnice. Zlasti pa velja to za politično naobrazbo naroda, ker je upliv materializma samo v politiki najbolj katastrofalen. In vsled tega smo neodvisen list in vsled tega smo potrebni.

Prav nič se ne čudimo, če pravi »Jutro«, da smo nepotreben list, ker smo za gospode pri »Jutru« v resnici zelo nepotrebn. To so gospodje pri »Jutru« tudi že dokazali, ko so se na vse pretege trudili, da bi izhajanje »Narodnega Dnevnika« preprečili, kar se jim je za kratko dobo tudi posrečilo. Ampak le za kratko dobo.

Po »Jutrovem« mnenju pa smo tudi neaktualni in kratkoročno sploh najslabši list v Sloveniji. (Ali so sedaj gospodje pri »Jutru« in »Slovenskem Narodu« ponosni?) Ni sicer treba, da bi smešno »Jutrovo« trditve zavračevali. Vseeno pa bi pripomnili, da se še nikdar nismo tako osmešili ko »Jutro« s svojo aprilsko ribico in da so naši članki dosledno silno prekašali Jutrova. Na omenimo samo svojo zadnjo številko. Tako aktualnega, tako potrebnega in tudi tako dobro napisanega članka, kakor je bil naš zadnji članek »Mučeništvo »odrešenega« neroda«, ni prineslo »Jutro« že dolgo, pa čeprav ima ogromen aparat in nad 20 urednikov.

»Jutro« pa nam očita tudi neresni coljubnost in to vsled tega, ker smo priobčili podatke »Kmetijskega lista« o občinskih volitvah z izrecno navedbo vira. Če bi bilo »Jutro« pošteno, bi zato moglo očitati neresnicoljubnost samo »Kmetijskemu listu« in ne nam. Ampak farza je, kadar očita »Jutro« resnicoljubnost in zlasti glede rezultatov občinskih volitev. Neverjetno je, kako so gospodje okoli »Jutra« o občinskih volitvah lažljivo poročali v Beograd. Prečitajte si samo svoja poročila v »Reči«!

»Jutro« pa skrbe tudi naši »dolgovci« in naš deficit. Ali ne bi bilo za »Jutro« pametnejše, da bi se brigalo za lasten

deficit. Vsaj pride morda čas, ko bodo gotovi viri usahnili in morda doleti gospode tudi ta smola, da bo treba plačevati razne konte Smola in Markovič.

Prav »Jutrovsko« pa je, da ne morejo gospodje napisati nobenega napada, ne da bi postali osebni. Tako so kratkoročno dekretirali, da je »Narodni Dnevnik« list g. dr. Azmana in NRS dr. Azmanova stranka. Namen je prozoren. Boja z radikalno stranko se danes boje, zato si hočejo pomagati z napadi na dr. Azmana. Za to neokusnost jim čestitamo.

Ampak, kaj ko bi jim vrnili milo za drago, pa bi le pisali o dr. Žerjavovi stranki in o dr. Žerjavovem listu. Vsaj je dr. Žerjav ravno tako sakrosancten ko dr. Azman. Razlika je samo ta, da je dr. Žerjav zakrivil že marsikako politično polomijo, dr. Azman pa ne. Je pa tudi ta razlika še, da je šele »Jutro« odkrilo dr. Azmanove politične ambicije, dočim so dr. Žerjavovo dejstvo. Končno moramo pa pripomniti še to, da ni »Narodni Dnevnik« dr. Azmanov list, da pa se o »Jutru« more reči, da je dr. Žerjavov.

Krono smešnosti pa si je priborilo »Jutro« s svojimi izpadi proti dr. Ravniariju. Gospodje kar ne morejo živeti, če ne napadajo dr. Ravniarija, pa čeprav nimajo prav nobenega povoda. Nam je to tudi prav. Vprašanje pa je, če bo to prav gospodom pri »Jutru« tedaj, ko bodo rotili naprednjake, da osnujejo napredni blok. Morda bodo tedaj gospodje le spoznali, da ni napredni blok ubil nihče drug ko rokovanjski napadi »Jutra«.

Svoja izvajanja je zaključilo »Jutro« z »modro« konstatcijo, da bo »Narodni Dnevnik« koristil le klerikalcem. Kam pes taco molji, je očitno. Pripomnili bi pa sledeče:

Odkar se vodi v Sloveniji boj med naprednjaki in klerikalci, še ni nihče toliko koristil klerikalcem kakor »Jutro«. Njegova psovovanja, njegova neresna komunalna politika, njegova nekritičnost in še marsikaj drugega, vse to je omogočilo »Slovencu«, da je mogel preboleti i svoje medvojnne grehe i povojne parlamentarne grehe jugoslovanskega kluba. Stvar je namreč v tem, da prenese vsega javnost, ki si že davno želi neodvisne besede in ki je partizanstva sita do grla.

In zato raste število naših naročnikov, zato nam javnost pravi, da smo potreben list, edino javnost pa je v tem oziru kompetentna soditi.

K dogodkom v Italiji.

V petek popoldne so se zbrali v stranski dvorani rimske zbornice opozicijski poslanci k žalni seji za umorjenim socializim poslancem Matteottijem. Zborovanje je predsedoval voditelj socializimov unitarcev Turati. Zborovanja opozicije so se udeležili poslanci vseh opozicijskih skupin razen komunistov, ki pa so sporočili, da se zborovanju pridružujejo.

Ze začetkom zborovanja je prišlo do prestreljivih manifestacij in sicer o priliki, ko je tajnik čital imena vseh poslancev in mehanično poklical tudi pokojnega Matteottija. Vsi poslanci so se dvignili s svojih sedežev in nekateri so se oglašali z besedo: »Tukaj!«, misleč pri tem na duh žrtve fašistovskega nasilja.

Nato je Turati prečital žalni govor. Najvažnejši del govora je bila od vseh opozicijskecev podpisana izjava, ki vsebuje smernice za nadaljno zadržanje opozicije. Izjavo pravi, da je postal Matteotti simbol ideala svobode in reda, ki ga bo skušala opozicija čimprej uresničiti. Zločin je omogočil spoznanje pravega značaja političnega sistema, ki se je zdel mogoč samo nekaterim. Policija je odkrila obstoj organizacije, ki se je razvijala pod državno zaščito in izrekala smrtno obsodbe nad opozicijskimi voditelji. Ta organizacija je prijala zaupnikom vladnega načelnika.

Sprico tega ne more opozicija ločiti odgovornosti vlade od izvršitve zločina. Tudi je vladni načelnik odgovoren za početje svojih sodnikov. Radi tega izjavlja opozicija, da je normalizacija razmer možna samo od vlade, ki bi v najkrajšem času izpolnila sledeča pogoja: 1. odpravo vsake

strankarske milice; 2. nepopustljiv boj proti nezakonitostim in vzpostavitev avtoritete zakonov.

Iz tega izhaja, da se ne povrne opozicija v zbornico, dokler ne pride na površje vlada, ki bo odgovarjala tem zahtevam. Značilno je tudi, da je opozicija ugotovila ustavno odgovornost vlade za čine posameznih ministrov. Končno je v izjavi namignjeno, da zahteva opozicija tudi odstop Mussolinija.

Mussolini pa je pred zbornico večino odločno izjavil, da se narodna milica uvrsti v vojsko in prispeže zvestobo kralju in ustavi. Tudi režim ostane, možna pa je rekonstrukcija vlade. To se je pričakovalo že takoj po Matteottijevem umoru, vendar pa se dozdveva, da sta hoteli obe strani čakati na nadaljni razvoj dogodkov. Predvsem je bilo Mussoliniju mnogo na tem, da spozna stališče in zahteve opozicije. Sicer pa postajajo zadnje dni tudi v opozicijskih krogih glasovi o potrebi povratka opozicije v zbornico vedno pogostejši. Casopisje se je spet razdelilo v dva velika tabora in nekateri listi, ki so sporeta obojaki vlade, pravijo, da so se razporece precej spremenile in da se že kažejo znaki o povratku zakonitosti v deželo.

Končna odločitev o rekonstrukciji vlade, v kateri vidi Italijanska javnost precejšnjo ugoditev zahtevam opozicijskecev, pade bržkone po kraljevem govoru, ki ga ima danes pred zastopniki obeh zbornic. Na svojem mestu ostanje bode samo širje dosedajni ministri, dočim bodo vsi ostali nadomeščeni z ljudmi, ki uživajo javno zaupanje.

Sokolske svečanosti v Sarajevu.

Sarajevo, kjer je pred desetimi leti počil strel in dal znamenje za naslask na pruski militarizem, predvsem pa za osvobodjenje in ujednjenje jugoslovanskega naroda je bilo te dni torišče impozantnih sokolskih slavnosti. Ze dva dni pred pričetkom svečanosti so prispeili v Sarajevo prvi sokolski gosti, da se udeležijo tamšnjega pokrajinskega zleta. Vabilu so se odzvali Sokoli iz vseh delov države; njihovo število cenijo na 10.000 udeležencev. Sarajevska sokolska župa je pripravila vse potrebno, da dostojno sprejme svoje sokolske brate. Osebito prisrčen je bil sprejem češkoslovaskih gostov, ki so prihajali v Sarajevo pod vodstvom načelnika Češkoslovake Obec Sokolske g. Stepaneka in dr. Urbana, starešine CSS.

Tekom petka so si gostje ogledali mesto, zvečer pa je bila svečana razsvetljava. Vsa popolnja so bila razsvetljena, po ulicah pa so se trle ogromne množice občinstva, ki je nestrpno čakalo na sprejod. Kljub temu, da ni bila udeležba radi utrujenosti gostov vsled dolge vožnje obvezna, se je udeležilo sprejoda nad dvatisoč Sokolov in Sokolic, ki jih je množica frenetično pozdravljala. Povorka se je ustavila pred poslopjem oblastne uprave, kjer so jo pričakovali g. general Hadžić kot kraljev zastopnik, prosvetni minister Pribečević in druge civilne in vojaške osebnosti. Izma-

njanj je bilo nekaj pozdravnih govorov. Sokoli in množica je predvsem burno pozdravljala generala Hadžića, ki je naglasil v svojem lepem govoru, da pošlja kralj v znak svoje velike ljubezni do našega Sokolstva sarajevski župi prapor in da hoče biti obenem tudi njegov kum. Nato je množica krenila pred stanovanje predsednika Sokola dr. Perišića, kuma prapora sarajevskega naraščaja. Nato se je sprejod ob »Zdravilo« kličih razšel.

Na Vidovdan zjutraj se je vršil v pravoslavni katedrali parastos za vidovdanskimi junaki, kateremu je prisostvovala poleg predstavnikov civilnih in vojaških oblasti tudi ogromna množica občinstva in vsi inozemski konzuli. Po končanih obredih so se udeležili vsi gostje maše zadušnice v katoliški katedrali. Nato pa je odšla povorka dobrovoljcev in Orjunašev na grob vidovdanskih herojev.

Medtem pa so se zglasili pri generalu Hadžiću zastopniki sarajevske sokolske župe, da prevzamejo sokolski prapor, ki je bil nato na zletnem prostoru svečano razvit. Praporu je kumoval kraljev zastopnik general Hadžić. Nastopila je vrsta govornikov, med njimi prosvetni minister Pribečević in starosta JSS Engelbert Gangl, ki je govoril v slovenskem jeziku o pomenu Vidovega dne, o našem narodnem boju, o narodnem ujednjenju in o sočustvovanju z

neodrešenimi brati. Končno je sporočil po zdrave češkoslovakega Sokolstva njegov zastopnik dr. Stepanek.

Po končanih slavnostih na telovadšču se je razvil slavnostni sprejod po mestu, katerega se je udeležilo nad 6000 Sokolov in Sokolic.

Popoldne je bila javna telovadba, pri kateri so nastopili Sokoli iz vseh krajev države. Zvečer je bila v gledališču svečana predstava, mestna občina pa je priredila v čast gostom komerz. V nedeljo je bilo na sporedu razvite prapora sarajevskega naraščaja, popoldne pa javna telovadba. V ponedeljek popoldne se vrše v Butmiri konjske dirke, proslava pa se zaključuje z veliko ljudsko veselico in ildžah.

Slovanski svet.

RUSIJA.

Zinoviev proti socialni demokraciji

Na V. kongresu III. internacionalne je imel Zinoviev velik govor, v katerem je ostro napadel socialne demokrate. Med drugim je dejal: »Otvorjam kongres na predvečer desetletnice svetovne vojne. Ob tej priliki je sklenilo predsedstvo komunistične internacionalne važen sklep. Kongres julija priredi veliko teden dni trajajočo mednarodno demonstracijo. To po ne bomo demonstriali samo proti buržuaziji, temveč tudi proti socialni demokraciji, ki je za svetovno vojno še bolj odgovorna ko buržuazija.«

Ruski delavski diljaki na študijskem potovanju v Evropo. Te dni je odpotovalo 25 absolventov delavske univerze v študijske svrhe v Evropo. Diljaki bodo gostje angleške Zveze delavskih turistov.

Mednarodna konferenca komunističnih žen se prične v Moskvi po zaključitvi III. internacionalne. Prijavljene so številne delegatke iz Evrope, Afrike, Azije in Amerike.

ČEŠKOSLOVAKA.

Petka in parlament. Koalicijni odbor petka bo deloval tudi čez počitnice, da pripravi program za lezensko zasedanje parlamenta. V parlamentarnih krogih se govori, da bi se mogel sestati parlament na kratko zasedanje že v juliju. Na tem zasedanju bi se rešili nekateri finančni tehnični predlogi. Sklicanju parlamenta pa se upir vsa opozicija in tudi ena vladna stranka.

Razkol v komunistični stranki. »Revnost« oficijelni list Češkoslovaskih komunistov piše, da je treba enkrat za vselej obratovati z revizionizmi v komunistični stranki. Radikalni komunisti zahtevajo odkrito izključitev Smerala, vodje revizionističnih komunistov.

BOLGARSKA.

Kdor zna, ta zna! Zemljoradniška Zastita v Sofiji javlja, da je bila zemljoradniška okrožna kandidatna lista razveljavljena, ker je bila tiskana na sivem, a ne na belem papirju, kakor da je predpisano. »Narodna pravda« pa poroča, da je bila delavska okrožna kandidatna lista razveljavljena, ker je bila tiskana na belem, a ne na sivem papirju, kakor da je predpisano.

Komentar nepotreben.

Politične vesti.

Herriotove izjave v obeh zbornicah. V francoskem senatu je naslovil senator Hubert na ministrskega predsednika Herriota nekaj vprašanj o posledicah njegovih razgovorov v Chequersu in Bruslju za zasedbo Poruhra, razorožitve Nemčije in juljsko medzavezniško konferenco. Herriot je izjavil, da je odpotoval v London in Bruselj, da bi se pomenil o izvedbi Dawesovega izvedeniškega poročila. V vprašanju zasedbe Poruhra se ni sklepalo na način, da bi bili Francija in Belgija vezani. Zasedbene čete ostanje na nemškem ozemlju, dokler ne bo imela Francija zadostnega drugovrstnega jamstva za svoje terjatve. Kakor znano stoji Herriot v tem oziru na stališču, da se odpoklicajo zasedbene čete sorazmerno z višino obilicaj, ki pridejo na svetovna tržišča. Njegovo stališče se torej loči od stališča Polmarčevega kabineta samo v toliko, da je bolj »trgovsko«, kakor pravijo francoski listi. Herriot je nadalje rekel, da ga je Macdonald svečano zagotovil, da stopi Anglija za slučaj, da bi bila Francija napadena po Nemcih, odločno na francosko stran. Da pa pride do svetovnega mira, mora biti Nemčija razorožena. V tem oziru sta bila oba državnika edina in sta poslala nemški volji tozadevno noto. Tudi Belgiji s tem soglašajo. Slično izjavo je podal Herriot tudi v poslanski zbornici. Ker je skušal poslanec Klotz spremljati svoja vprašanja in interpelacijo, je prišlo do glasovanja. Herriot je namreč izjavil, da ne more dati glede nekaterih vprašanj zaenkrat še nobenega javnega odgovora. Za 27 glasov je glasovalo 397 poslancev proti 21 glasovom. Tudi senat je izrekel Herriotu zaupnico.

Program bodočega zasedanja Zveze narodov. Zasedanje se otvori dne 1. septembra. V prvi vrsti se bo razpravljalo o izvršitvi sklepov, storjenih na prejšnjem zasedanju, zlasti glede razoroževanja in mednarodnega duševnega skupnega delovanja. Dalje bodo podali svoja poročila vsi stalni odseki Zveze. Na dnevnem redu je dalje izpreminjevalni predlog Anglie glede pomorske blokade. Končno bo vzloženih 6 nastalih članov Zveze. Dosedaj nimajo stalnega člana sledeče države: Belgija, Španija, Švedska, Češkoslovaska, Brazilija in Uruguay. Na novo ni v Zvezo pristopila nobena država.

Zakaj skrivajo? Generalni tajnik Pisama za določitev vojnih vzrokov je naprosil češkega znanstvenika Kannerja, ki biva na Dunaju, da pogleda v dunajskem arhivu akt, ki se po zatrdilu beogradskega profesorja Stanojevića tam nahajajo in ki dokazuje, da je srbska vlada Dunaj opozorila, da se pripravlja v Bosni atentat. Službujoči uradnik arhiva je Kannerju dejal, da mu v pogledu v akte ne more dovoliti, ker je po naročilu sedanje vlade dovoljen posameznim učenikom samo vpogled v akte do leta 1804. Pač pa lahko prosi Kanner za vpogled pismeno zveznega kancelarja. Kanner je to storil in prejel nato od zunanjega ministra odgovor, v katerem mu nanašajo, da njegovi prošnji ni mogoče ugoditi, ker imajo posamezniki pravico do vpogleda v akte samo do leta 1894. — Ni težko uganiti, zakaj skriva Dunaj akte.

Zemljoradniški kongres v Varšavi je končal s popolnim uspehom. Sprejeli je bil nekaj nad 100 resolucij, od katerih bile najvažnejše, da se vrši slen kongres vsako leto, da se ustanovi kmetijski muzej in da se vrši prodaja kmetijskih pridelkov in da se strokovnjakov. V eni resoluciji se pozivlja vlada, da posveti več pažnje malim posestnikom.

Trboveljski premog in drva
dobavljaja
DRUŽBA ILIRIJA
LJUBLJANA Kralja Petra trg 8
Telefon štev. 220
Plačilo tudi na obroke!

Ljubljana, 29. junija 1924.

... strokovnega učitelja za zidarje, eno mesto učitelja za tesarje, eno mesto učitelja za stolarnike, eno mesto učitelja za tesarje. V zvezi s tem je bil sprejet tudi zakon o civilnih uradnikih in državnih uslužbencih opremljeni naj se vložijo do 25. julija 1924 pri ministrstvu trgovine in industrije v Ljubljani.

— Na trgovski akademiji v Ljubljani se razpisalo s kolektivnim letnim

Ljubljana.

latvine v Ptuj. Dne 22. t. m. je odnesel neznan tat hlapcu Tomažu Vidoviču v Ptuj razne obleke v vrednosti 1432 dinarjev. Spediterju Braunhardu so odnesli ta-

Iz raznih krajev.

Drobne vesti.

»Ženski svet« Izhaja v Trstu enkrat na mesec. Naročila za Jugoslavijo sprejema M. Prunkova, Ljubljana, Karlovska cesta 20, nadstropje. Naročnina znaša s krojno prilogo letno 60 Din, polletno 30 Din, brez krojne priloge letno 48 Din, polletno 24 Din.

OBČNI ZBOR ZVEZE SLOVENSKEH
ZADRUG.

ŽITNI TRG.

Budimpešta, 26. junja. (V. tisocih
madžar. kron.) Goveji trg. Dogon 1126
glav. Voli I. 15.5—19, ostali 7—15, bikli 10.5
—17, krave bolije 14—16, izjemoma 16.5—
17, slabše 8—12.5, mršava živina 4.5—7.5,
junci 8—15. Svinjski trg. Dogon 2500 glav.

ŽIVINA.

do 7 mesecev 750 do 950 Din, 8 do 10 mesecev 1050 do 1200 Din. Eno leto stari prašiči so se prodajali po 1500 do 1750 Din. Pri prodaji na težo se je plačevalo za 1 kg žive teže 15 do 17.50 Din, a mrtve teže 20

O Tarzanu.

Drugi dan sem povedal slučaj njegovi materi, ki pa ni bila nikakor iznenadena. »Kaj hočete, saj veste, da stanujemo poleg gozda, a dečko je več v gozdu, kot doma! Dostikrat poleti ne pride niti spat domov.«

šani meseca marca 470 milijonov dinarjev, to je za 52 milijonov več ko v marcu lanskega leta.

enci, ki so dokazali, kaj se lahko doseže z idealnim in poštrevovalnim delom. Občina-
stvo je z zanimanjem sledilo izvajanjem po-
sameznih gojencev, in ni štedilo s prizna-
niem. Spored je zaključil nastop mešanega
zboru, ki je zapel Adamičev »Zaman pod

Beleške.

Naročajte in širite

Primorske vesti.

na, dr. Slavika in dr. Coka. G. poslanec
Willan je v daljšem govoru pozdravil no-
vega prefekta v imenu tržaškega politične-
ga društva. Razložil mu je cilje te politične
organizacije in način, kako jih boče uresni-

**Naročaito in širite
„NAR. DNEVNIK“.**

Sport.

Nogometna sezona

se bliža svojem koncu. Igralci sami, kakor tudi publika izgubila interes za igranje. Nogomet stopa začasno v ozadje in drugi sporti, predvsem vodni, prihajajo na površje. To se je videlo pri tekmah v soboto in nedeljo.

S. V. RAPID, MARIBOR : ILIRIJA 3 : 3, (2 : 1).

Rapid: Peško — Barlovič, Kurzman — Pernat I., Baumgartner, Klipštatter — Turina, Lösching II., Pernat II., Ter-glec, Lösching IV.

Ilirija: Miklavčič — Miklavčič, Beltram — Hus, Gabe Z., Lado Z., — Zupančič I., Doberlet, Učak, Oman, Pevalak II., Sodnik: Vodišek.

Komaj dobra stotina gledalcev je prisostvovala dolgočasni sobotni prireditvi. Mimo in enolično je potekala cela igra, ne da bi zapustila globokega utisa. Ilirija je tako popustila, da je 11 igralcev komaj za trenutek našlo kontakt med seboj. Bolje je ugajal tehnično in taktično slabši Rapid, ki bi zaslužil zmago. Poleg sila netočno delujoče ilirjske krilske rezerve je bila slaba tudi obramba, osebno tveganje Miklavčič. Obratno je bila slednja pri gostih najbolj delna. Branilca Kurzmanna, predvsem Barlovič sta največ pripomogla k moralnemu uspehu. Raztrgan napad domačih se nikakor ni mogel uspešno prebiti skozi to barikado. Ostra je tudi napadna vrsta gostov, ki igra izrazito igro na prodore. Od medlo igrajočih ilirjanov sta ugajala Inke in Doberlet.

Rapid je v prvem polčasu v premoči in doseže po Löschingu II. in Pernatu II. dva gola. Za Ilirijo scorta Doberlet. Po pavi pa je Ilirija v premoči in izenači po Omanu. Po istem igralcu doseže vodstvo z »11 metrovko«. Igra se nato odvija v lepem prodoru Pernata izenači Rapid. V zadnji minuti zastrelja Oman »11 metrovko«. Sodnik g. Vodišek ni ugajal.

Drugi dan.

ILIRIJA : RAPID, MARIBOR 3 : 0, (1 : 0).

Repriza je bila vsekakor boljše. Ilirija je zaslužila zmago, dasi je igrala tudi večeraj izpod svoje običajne povprečne forme. Nastopila je v jači postavi s Pammerjem, Vidmajerjem, Požarjem in Bregarjem.

Napad je pred golom odpovedal; krilska vrsta, v kateri je Gabe na koncu samo še statiral je nudila isto sliko, kot dan prej. Boljša pa sta bila branilca. Miklavčič je držal par ostrih strelcev v prav lepi maniri. Pri gostih je igrala glavno vlogo zopet obramba, v kateri se je posebno odlikoval zopet Barlovič. Dobro je loviti tudi vratar. Napad je nudil isto pomankljivo igro na prodore ter pri tem zastreljal najsilnejše šance. V splošnem Rapid ni zaslužil takega rezultata.

Ilirija je v prvem polčasu stalno v premoči. Vred 31ave in odporne obrambe R. doseže šele v 40 min. prvi gol po Omanu. V drugem polčasu pa je igra odprta in pred ilirjskimi vrati je nastala marsikatera kritična situacija. Pammer doseže v 18 min. drugi gol. Rapid ima nato tri sil-gorne šance, vendar jih zastrelja na par korakov. Avtobol Peškota je tretji gol za I. Malo pred koncem odda Oman oster strel, ki ga brani vratar očividno za linjo, vendar teče igra naprej do konca. Nekoliko komedno, toda dobro je sodil g. Betetto.

Primorje, rez. : Slovan, rez. 5 : 0.

Primorje, jun. : Krakovo 2 : 0.

Sodišče.

TAJNOSTI HIŠE SV. JAKOBA TRG ŠT. 8

all

»TANT DE BRUIT POUR RIEN!«

(Toliko krika za nič!)

Vsa senzacija željna ljubljanske javnosti je govorila pred mesec o tajnih sestankih časticev Venere in Baacha v stanovanju ge. H. S. na Sv. Jakoba trgu in o aretaciji

te gospe. Od te aretacije je pričakovala senzacija željna javnosti senzacionalnih razkritij divjih orgij. Pa je prišlo drugače. — Gospa H. S. je bila kmalu iz preiskovalnega zapora izpuščena, postopanje zaradi zločinov ustavljeno, gospod, ki je bil obtožen spolne zlorabe mladoletne deklice pa oproščen. Zaključno besedo je izpregovorilo se-daj okrajno sodišče, ki je oprostil gospo H. S. končno tudi od obtožbe prestopka po § 512 k. z., s čemur je zadeva za javne oblasti končana in gospa H. S. popolnoma rehabilitirana.

ZARADI ZVIŠANJA NAJEMNINE

Je nastal prepri med hišno posestnico Mar-rijo Javornik in njenima podnajemnikoma Antonom in Franco Maver. Obe nasprotni stranki sta se obkladal s krepkimi psov-kami; ker pa je Marija Javornik uporabila praktični trik, da je vložila tožbo zadnji dan pred potekom roka, sedita na zatožni klopi samo Anton in Franco Maver, ki sta, nič hudega sluteča, zamudila tožbeni rok.

Tone je obdolžen, da je žalil zasebno obtožljivost z besedami: »Ti nisi nič vredna.« — »Tebe nima nihče k mirku.« Fran-ca pa se zagovarja radi besed: »Ti nisi nič vredna.« — »Pluj te bodi, prokleta babo.« (v podkrepitve teh besed je tudi krepko pljunila in pljunek pohodila) in »vsi ljudje Te poznajo, ker moraš vedno po sodnji hoditi.«

Franca je poleg tega obdolžena, da je sunila zasebno obtožljivost, ki je držala šestmesečnega otroka na rokah, s tako silo v prsa, da bi bila ta padla po stopnicah, da je ni neka druga ženska pravčasno vjela.

Rezultat: Tone Maver (§ 491 k. z.) 50 Din globe, subsidiarno 1 dan zapora, Fran-ca Maver pa (§§ 431 in 491 k. z.) 150 Din, subsidiarno 3 dni.

PRETEP.

Navadno se pretepavajo na deželj sa-mo »fantje« — v Piljavi gorici pa so se za spremembo »udarili« sicer resni 40letni mo-žakarji-posestniki.

Dne 8. julija l. l. so popivali Alojzij Kramar, »Amerikanec« Janez Boben in I. Serjak v vaški gostilni. Zaradi neke malen-kosti je nastal med njimi prepri, ki se je konča s tem, da je Kramar vrgel Bobnu kozarec v glavo, Boben pa Kramarja zgra-bil za golatnice, ga davil in mu porinil prst v usta. To priložilo je Kramar hitro vporabil ter je Bobna v prst ugriznil. Boben je od-nesel iz »boja« lahko telesno poškodbo na desnem senu, poškodba na prstu pa, pravi, da je bila malenkost, ki pa ni bolela. Kramar trdi, da je teden dni težko po-žiral.

Preden razglasi sodnik sodbo, vpraša: »No, kaj hočeta sedaj? Da bosta zaprta — ne?!« nakar se »Amerikanec« močito od-reže: »Phel! — Pa nej bo, — sej sem biv že dostkrat. — Jast sem za vse volen...« Boben pa pravi: »Jest pa ne!«

Sodba: Oba kriva prestopka lahke telesne poškodbe po § 411 k. z. in se kaznu-jeta: A. K. z denarno globo 400 Din, v slu-čaju neiztrljivosti z 48urnim zaporom, I. B. pa z globo 100 Din, v slučaju neiztrljivosti s 24 urnim zaporom.

To in ono.

: Maševanje varanega sopoga. Itali-janski sprevodnik Feliks Franchetti je bil več ko petnajst let srečno poročen s svojo ženo. Pred par meseci pa se je seznanil z mi-lenicem, ki je ravno dokončal vojaško službo. Franchetti ga je upeljal v svoj družni in ne več mlada žena se je skoraj vanj zaljubila. Nekega dne zaloti Franchetti ženo, kako se spreha roko v roki z mla-dim njegovim prijateljem. Da prepreči škandal, je ostal Franchetti miren in od-hitel domov. Ko je žena prišla domov, je navall Franchetti na njo z bičem. Na vpitje žene pa sta prihitela dva policista in jo rešila. Žena je nato F. izjavila, da ga za-pusti. To ga je razljutilo do skrajnosti. Po-izvedel je, da biva zapelevec žene v nekem hotelu in da je tam tudi njegova žena.

Franchetti se je skril na hodniku in ko je zapelevec stopil iz sobe, je potegnil samo-kres in oddal nanj tri strele. Žena se je hitro zabarikadirala v sobi in pričela kri-čati na pomoč. Toda Franchetti je izdil iz hodnika opeko, razbil z njo vrata, vdrl v sobo in nato ženo dvakrat ustrelil. Ko se je žena zgrudila, je potegnil svoj silicijanski nož in zabodel ženo v srce. Na strele so prihiteli uslužbenci, toda Franchetti je tako divjal, da se ga ni upal nihče prijeti. Nato se je naenkrat pomiril in vzel svojo ga-sinčico, ki je bil pri ženi, v naročje ter odšel. Na cesti pa sta ga dva stražnika aretirala. Pri zaslišanju je izjavil, da mu trenutek ne obžaluje, da je ubil ženo.

: Dobro zastražena gospa Caillaux. Na-davno si je dala gospa Caillaux izstaviti porni list za Portugalsko. Za to pomo dovo-ljenje se je sestel poseben ministrski svet. Ruzume se, da gospa ni potovala sama. V njenem kupeju so bili trije gospodje, ki so se v Lizaboni nastanili v istem hotelu, kot ona in so ji bili neprestano za petami. Že drugi dan pa se je njeno spremstvo po-množilo za dvojno število, a v kratkem času je naraslo na 8 oseb. Pred odpoto-vanjem v Francijo pa se je cela stvar raz-jasnila. Prvi trije gospodje so bili fran-coski tajni policisti, kar je pri dami visok-kega stanu in pri preteklosti gospe Caillaux razumljivo. V Lizaboni je postala po-lizija pozornost na moše, ki so zasledovali elegantno damo in jo je dala od svoje strani zastražiti. Znano je, da je Anglija na Po-tugalskem precej politično zainteresirana vsa kavalkada je bila tako očividna, da se zato zanimali tudi angleški detektivji in so odredili stražo nad gospo Caillaux. Pri medsebojnem predstavljanju so morali biti obrzi »špicljev« pač nepojasni.

Lastnik:

Konzorcij »Narodnega Dnevnika«. Glavni in odgovorni urednik: Železnikar Aleksander. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

EDGAR RICE BURROUGHS' TARZAN SIN OPICE.

V boju moža proti možu so črnici rabili svoje čudne afriške nože, beli pa puškina kopita.

Vnel se je krvav boj. Toda domorodci so kmalu pobegnili v džunglo in pustili vojake, da prestejejo svoje izgube.

Od dvasjetih mornarjev so bili štirje mrtvi, več ranjenih in pogrešanih so poročnika d' Arnota. Znočilo se je kmalu in položaj ekspedicije je bil toliko težji, ker niso našli niti slonove steze več. Preostajalo jim torej ni drugega, kakor prenočiti v gozdu. Poročnik Charpentier je ukazal izsekati malo jaso in v krogu zagraditi z vejevjem cel tabor. To delo je bilo končano šele pozno v noč. Ljudje so zakurili velik ogenj, da so delali pri njegovem svitu.

Ko je bilo kolikor toliko poskrbljeno za varnost pred zvermi in divjaki, je poročnik Char-pentier razstavil straže okrog malega taborišča in utrugen in lačno moštvo je poglelo po tleh k počitku.

Stokanje ranjencev, pomešano z rjojenjem in renčanjem divjih zveri pa je onemogočilo spanje. Tako je žalostna in lačna družba celo noč hrepeneče čakala prvega svitanja.

Črnici, ki so ujeli d' Arnota, se poznejšega boja niso udeležili. Požurili so, da so odvlekli jetnika proč.

Priganjali so ga k hitri hoji, in čim bolj so se oddaljevali od bojišča, tem medlejši je postal bojni trušč. Naenkrat je uzrl d' Arnot pred seboj veliko jaso in na njenem koncu s slamo krito in s plotom obdano vas.

Bilo je že temno, ko je stražar pri vratih opazil dva moža, ki sta se bližala z jetnikom.

Za ograjo se je začelo vpitje in cela gruča žen in otrok je pohitela prišlecom nasproti.

In potem je bel častnik doživel najstrašnejše, kar se človeku lahko zgodi na zemlji: sprejem belega ujetnika v vasi afrikanskih ljudozorcev.

Vaščani so planili k d' Arnotu, ga bili s pa-licami in kamenjem in mu razpraskali lice. Strgali so mu obleko s telesa in neusmiljeni udarci so padali na golo, trepetajoče telo. Toda d' Arnot ni dal glasu od sebe. Le na tihem je molil, da bi bil kmalu rešen tega muke.

Toda smrt, ki si jo je želel, mu ni bila tako naglo prisojena. Kmalu so možje odgnali žene od ujetnika. Ohraniti so ga hoteli za plemenitejši

šport in ko se je prva jeza podela, so ga le še zasramovali, zmerjali in opljuvali.

Dospeli so na sredo vasi. Tam so privežali d' Arnota h kolu, odkoder ni prišel nihče živ.

Več žen je odšlo v kočje po lonce in vodo, dočim so druge netile ognje.

Nekaj časa so čakali, dokler se niso vrnili še drugi vojščaki. Bilo je že zelo pozno, ko so se vsi zbrali v vasi.

D' Arnot je, od bolečine in utrujenosti napol onesveščen s priprtimi očmi opazoval cel prizor, ki se mu je zdel kakor mrlična fantazija.

Pred njegovimi očmi so plesali brutalni, po-likani obrazi, rumeni, ošpičeni zobje, izbuljene oči, bleščeča se naga telesa in strašne sulice. Gotovo je vse le prikazna, saj v resnici vendar ni takšnih ljudi. Gotovo je sanjal.

Toda divja, plešča telesa so prihajala bliže. Potem je nekdo zagnal sulico, ki je zadela njegovo roko. Ob ostru bolečini in topli curljajoči krvi se je zavedel strašne resničnosti svojega obupnega položaja.

Zadela ga je druga sulica in še tretja.

Zaprl je oči in stisnil zobe. Zakričati ni hotel.

Bil je vojak in hotel je bestijam pokazati, kako umira častnik in gentleman.

Tarzan ni potreboval nobenega tolmača, ki bi mu šele razložil, kaj pomenijo oddaljeni streli. S toplim poljubom Jane Porter na ustnicah se je z neverjetno naglico zavijtel skozi drevje proti Mbongini vasi. Zdelo se mu ni potrebno iskati bojišča, posebno, ker je mislil, da je boj že končan. Mrlični itak niso potrebovali več pomoči in oni, ki so ubežali, ga niso potrebovali.

Hitel je k onim, ki niso bili ubiti in ki niso utekli, ker je vedel, da jih bo našel ob velikem kolu sredi Mbongine vasi.

Večkrat je videl Tarzan Mbongine črnce, ko so se vračali s severa s svojih pohodov z ujetniki in vsakokrat so se ponavljali isti prizori ob strašnem kolu ob plapolajočem svitu nešteti ognjev.

Vedel je, da so črnici redkokdaj izgubljali čas pri izvršitvi svojega namena in zaraditega je dvo-mil, če pride še pravčasno, da reši žrtve.

Prejšnje čase je z veseljem opazoval te orgije črncev in le včasih ga je prišlo, da jih je motil; toda takrat so bili vsi ujetniki njihove rase.

To pot je bilo drugače: beli možje Tarzano-vega plemena so morda trpeli smrtno muke v strašni vasi džungle.

Hitel je kakor vihar. Znočilo se je že, on pa se je gnaš še vedno v otmotični višini skozi veje drevesnih kron, obsijane od mesečine in rahlo se sklanjajoče. Opazil je luč na desni. Najbrže luč iz taborišča obeh mož; o taboru mornarjev ni Tarzan ničesar vedel.

Bil je tako natančno orijentiran, da ni izpre-metil svoje smeri.

Komaj je prehodil pol milje, je že došel do dreves nad Mbongino vasjo.

O, ni prišel prepozno. Ali vendar? Sam ni vedel. Postava ob kolu je bila zelo mirna, toda črnici so jo hoteli že prebadati.

Ujetnik še ni bil mrtev. Videl je natančno, ka-tero mejo so plesne orgije že dosegle.

V par minutah bo Mbonga odrezal žrtvi uho in to bo začetek konca, ker bo takoj nato ostala od nje le še razmesarjena, zvijajoča se kepa mesa. Morda je nesrečnež še živ, toda smrt je bilo edino usmiljenje, ki si ga je še želel.

Z drevesa, ki je bilo najbližje kola, je vrgel Tarzan zanjko in iz prsi se mu je izvil strahotni bojni krik človeških opic, ki je preglasil vpitje ple-šočih hudčev.

Plesalci so odreveneli. Vrv je žvižgala nad njihovimi glavami, toda pri plapolajoči luči ognjev je ni nihče videl.

D' Arnot je odprl oči. Orjaški zamorec, ki je stal blizu njega, je padel na hrbet, kakor bi ga nevidna pest pobila na tla.

Telo se je kričaje upiralo, se premetavalo z ene strani na drugo in se hitro premikalo proti globokim drevesnim sencam.

Črnecem so od strahu skoro oči izstopile iz jamic.

Komaj je bilo telo pod drevesom, se je na-vpično dvignilo v višino. Ko je izginilo v vejah, so se zamorci s strašnim krikom zagnali proti va-škim vratom.

D' Arnot je bil sam.

Bil je pogumen mož, toda njegovi kratki lasje so se mu ježili, ko je čul pošasten krik nad seboj. Ko se je črnecvo telo dvignilo v gosto vejevje, je d' Arnota ledeno spreletelo po hrbtu.

Ko je opazoval kraj, kjer je telo izginilo v drevesno krono, je zaslišal šum od tam. Veje so se krivile kakor pod težo človeškega telesa. Tresk in zamorec je padel zopet na tla in obležal.

Takoj nato se je pojavilo belo telo, ki se je pa pokonci spustilo na zemljo.

D' Arnot je videl lepo raščene mladega or-jača, ki se mu je hitro bližal.

Kaj naj to pomeni? Kdo je bil to? Očividno kako novo bitje, ki ga je hotelo mučiti in uničiti.

Niti za trenutek ni spustil z oči prišlečevega obraza. Prošli jasni pogled moža ga je pomiril; ta mož ni imel krutega srca. Vendar si d' Arnot še ni upal misliti na rešitev.

Brez besede je Tarzan razrezal častnikove vezi.

Oslabljen od trpljenja in izgube krvi bi d' Arnot padel, če bi ga ne prestregle močne tujčeve roke.

Čutil je, kako ga je dvignil od tal; zdelo se mu je, da leti, potem se je onesvestil.

Za d' Arnotom.

Žalostna in brezupna je gruča belih v maleni taboru sredi pragozda pričakala dneva.

Komaj se je toliko zdanilo, da je bilo mogoče pregledati okolico, je poslal poročnik Charpentier tri moše v različne smeri, da najdejo stezo. V de-setih minutah so jo našli in ekspedicija se je pripra-vila, da se vrne k obali.

Toda vrtnitev ni bila tako lahka; nositi so mo-rali šest mrtvih (dva moža sta umrla tekom noči). Več ranjencev so morali podpirati in se tako je počasi premikali naprej.

Charpentier je sklenil, da ojači svojo četo in poskuša domorodce pobiti, da reši d' Arnota.

Pozno popoldne so dospeli utrjeni ljudje do obrežja, toda za dva od njih je pomenila ta vrtnitev toliko srečo, da sta v trenutku pozabila vse trpljenje.

Ko je mala četa stopila iz džungle sta videla profesor Porter in Cecil Clayton breznežno za-pirjena Jane Porter na vratih kočje.

Z veseljem vzklikom jima je tekla naproti, ob-jela očeta in se razjokala prvič, odkar je bila na postavljeni na tem strašnem obrežju.

Profesor je poskušal svoja čustva moško pre-magati, toda njegova živčna napetost in telesna slabost je bila prevelika; položil je glavo na bče-r-kino ramo in ihtel, kakor truden otrok.

Jane ga je peljala v kočjo in mornarji so odšli k bregu. Več tovarišev jim je prišlo tam naproti.

Ker je Clayton hotel pustiti očeta in hčer sama, se je pridružil mornarjem in se pogovarjal s častniki, dokler niso odveslali h križarki, kjer je poročnik Charpentier poročal o nesrečnem izidu ekspedicije.

Clayton se je počasi vrnil v kočjo. Bil je sre-čen, ker je bila žena, ki jo je ljubil, rešena.

Bil je radoveden, kakšen čudež jo je osvobodil, ker skoro ni mogel verjeti, da je še živa.

Ko se je približal kočji, je stopila Jane Porter iz nje. Komaj ga je ugledala, je hitela k njemu.

»Jane« je zaklical, »bog nas, je imel rad. Po-vejte mi, kdo vas je rešil?«

Še nikdar je ni ogovoril s krstnim imenom. Dva dni prej bi od veselja nežno zardela; zdaj se je pa ustrašila.

IV. JAX in sin

Ljubljana

Gospodstva c. št. 2

priporočila svojo bogato zalogo

pisalni strojev

„ADLER“ in „URANIA“

šivalnih strojev

za rodbine in obri ter

voznih kolies

Styria — Dürkopp —

Orožno kolo

(Waffenrad).

Gumih zastoj in Franko.

Poljedelski

stroji

Mlini

Žage

Gatri

Lokomobile

na bencin

sesalni plin

in paro

Motorji

Opekarne

Lastna livarna

železa in kovin

Krožne peči

Stroji za

cementne

izdelke

Vsakovrstne

sušilnice

Transmisije

Mlinsko

kamenje

umetno in

naravno

K. & R. Ježek, Maribor.

Centrala: Blansko (Č. S. R.).

Zahtevajte prospekte in ponudbe!

Vodovodna instal-

acija in kleparstvo

FRANJO

DOLŽAN

CELJE

Prevzema vsa v gori o-

menjeno stroko spada-

joča dela in popravila.

Naprava novih strelvo-

dov in poprava istih.

Najmodernejši

trakovi, svila

in

modni nakiti

ravnokar dospelo